

MLADOST

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca. ☐ Celoletna naročnina znaša 2 K, posamezne številke po 10 vin. ☐ ☐ ☐ ☐
Uredništvo: Fr. Tersegla, Ljubljana (Katol. tiskarna). ☐ ☐ ☐ ☐
Upravništvo: Lud. Tomažič, Ljubljana (Katol. tiskarna).

Št. 13.

V Ljubljani, dne 22. junija 1912.

Letnik V.

Vrhnika.

Ne več tedni, temveč samo dnevi nas še ločijo od nedelje, ki je namenjena proslavi vedno bolj zmagajočih naših idej. Za Škofjo Loko in Kamnikom pride Vrhnika. Podzveza Orlov za Kranjsko si je izbrala ta prijazni trg, da pregleda v njem svoje čete, da iste navduši za novo delo naprej in pokaže našim ljudem v koliko je zadnje dve leti napredovalo.

Živa potreba iz vrst naših Orlov samih je klicala po takem dnevu. Če nismo zadnje dve leti tako napredovali kot smo od škofjeloškega zleta do kamniškega, bo nemal vzrok iskati v tem, da nismo imeli vsako leto vsaj po enega skupnega zleta. Predsedstvo Z. O. se je dobro zavedalo kaj pomenijo taki zleti, zato je postavilo v poslovnik določilo, da se mora vršiti skupni zvezni zlet najmanj vsako drugo leto. Letos bi se moral vršiti tak zvezni zlet. Ker pa imamo jeseni veliko prireditev celega katoliškega ljudstva Avstrije na Dunaju, pri kateri bodo tudi slovenski Orli častno zastopani, in ker se nam prihodnje leto obeta velika manifestacija v Ljubljani, zato smo se odločili, da naj se vrši letos poleg mnogih priredb manjšega obsega, ena večja na Kranjskem, Štajerskem, Goriškem in Koroškem.

Kranjci smo si izbrali Vrhniko.

Soditi po predpripravah, se bo tudi ta zlet, četudi določen samo za Orle na Kranjskem, lahko častno postavil ob stran velikim našim prireditvam v Škofji Loki in Kamniku. Dolžnost vsakega posameznika je sedaj, da stori še zadnje dni svojo dolžnost. Telovadci naj še enkrat poskusijo svojo izvežbanost, vsi pa naj agitirajo da bo udeležba čimvečja.

Videli bomo v nedeljo 30. t. m. na Vrhniku, ali smo, in to brezdvomno, in v koliko smo napredovali. Videli bomo, če se je pomnožila poleg števila tudi moč naših vrst. V rastoči moči na vse strani, se mora kazati naš napredek. Če ne — naj nam zlet na Vrhniku pokaže — kje in v koliko smo grešili. Navdušene in spodbujajoče besede naših voditeljev nam bodo dale moči, da popravimo, kar ni bilo prav.

Bratje, drevo, ki v nežnih mladostnih letih ne raste in se ne razvija, brezdvomno

hira. Tako je tudi z našo organizacijo. Letos obhajajo prvi naši odseki svoje petletnice. Prihodnje leto je na vrsti že Zveza Orlov. Naj bo torej celo letošnje leto predpriprava, da prihodnje leto častno proslavimo petletni jubilej naše celotne organizacije!

Na Vrhniku pa začnimo!

Zato — bratje — močni, veseli, navdušeni in polni zaupanja v lepo bodočnost — taki se vidimo na Vrhniku in si stisnemo desnice v bratski naš pozdrav!

Prišli ne bodemo sami, temveč pridružili se nam bodo ta dan vsi, ki nas ljubijo in ki jih ljubimo mi! Vsi dobrodošli! Vsem: Na zdar!

Razlaga prostih vaj za leto 1912.

(Dalje.)

III. Prosta vaja.

Temeljna postava v spetni stoji, roki v pest.

1. a) pol obrata v levo, do zanožne stoje z desno, roki v bok (z odzivom z desno nogo se napravi obrat v levo, roki gresta iz priročenja po najkrajši poti do boka, roka se v boku drži tako, da se opira z dlanjo boka, palec je obrnjen nazaj, drugi prsti, ki so stegnjeni in skupaj, pa nazaj).
- b) s prisunkom desne noge k levi, nizki počep (po obratu se iz zanožne stoje z desne prenese desna noga k levi in se spojeno v istem trenutku napravi nizki počep: celo telo počiva na prstih, pete skupaj, trup vzravnano, glava pokoncu, roki vztrajata v boku).
- c) drža.
2. a) vzročanje (roki se stisneta v pest in se jih sune kvišku do lepega vzročanja).
- b) vsklon do spetne stoje, skrčenje rok v odročanju (po prejšnjem gibu takoj vsklon do spetne stoje — vzročni roki se skrčita tako: zgornja lakt se spusti dol v smer odročanja (čelna smer), spodnja lakt pa je skrčena nad zgornjo nekoliko poševno; pesti so obrnjene tako, da je nart (hrbet) obrnjen gor in so v eni črti z spodnjo laktjo).
- c) drža.

3. a) predkoračna stoja z desno, vzročenje z desno, priročenje z levo (z desno nogo se napravi predkorak, desna gre sunkoma do levega vzročenja, leva pa po najkrajši poti dol do priročenja).
- b) cel obrat v levo (na petah) do predkoračne stoje z levo, vzročenje z levo, priročenje z desno (iz prejšnje pozicije se napravi cel obrat v levo na obeh petah do predkoraka z levo, med tem obratom se spusti vzročna desna roka skozi področje stegnjeno dol do priročenja; obenem ko se desna spušča, se leva dviga skozi odročanje do vzročenja, in sicer tako da je, ko je izvršen obrat, leva roka tudi že v vzročenju, seveda tudi desna v priročenju).
- c) drža.
4. a) zaročno skrčenje, prednoženje z desno (vzročna leva roka se spusti skozi predročje do priročenja, tu se spoji z že priročno desno in obe gresta dalje do zaročenja, iz tega se obe roki skrčita v zaročenju [zaročno skrčenje] tako da sta zgornja in spodnja lakt v bočni smeri zadaj, pest ob prsih pod pazduho; obenem s tem gibom se prenese teža trupla na levo nogo, desna se pa dvigne z stegnjenimi prsti kolikor moči visoko v zrak do prednoženja).
- b) priročiti, prinožiti (po najkrajši poti se z desno nogo prinoži do spetne stoje, roki po najkrajši poti sunkoma iz zaročnega skrčenja do priročenja).
- c) drža.

IV. Prosta vaja.

Temeljna postava v spetni stoji, roki v pest.

1. a) soročno odročanje v levo (leva roka stegnjena po navadni, najkrajši poti do odročanja; desna iz priročenja stegnjena ob truplu do odročanja v levo. Pri tem se okrene s truplom prav malo v levo, kolikor zahteva ustroj trupla, da sta obe roki natančno v isti višini in lepo vzporedni).
- b) čelni lok z desno dol skozi odročanje do vzročenja, odkoračna stoja z desno (desna roka gre stegnjena v loku po isti poti nazaj skozi priročenje, odročanje do vzročenja; leva vztraja v odročanju. Obenem z gibom desne roke se napravi odkorak z desno nogo).
- c) drža.
2. a) pol obrata v levo do predročanja z levo in do zanožne stoje z desno, — z desno vzročno skrčenje (z odzivom z desno nogo napravi se obrat v levo do zanožne stoje z desno; s tem obratom spremenimo smer trupla tako, da z levo roko, ki vztraja vedno na mestu,

pridemo do predročanja; že med obratom skrčimo desno roko, ki je v vzročenju tako, da pride pest te roke za tilnik, spodnja lakt, ki pride nad zgornjo, mora biti z zgornjo v čelni smeri).

- b) nizki počep (koleno vkup), predklon v počepu v opori z rokami (iz prejšnje pozicije zamahne telovadec z desno roko iz vzročnega skrčenja z močnim kolebom dol skozi predročanje, kjer se spoji z levo predročno roko in se z obema rokama, ko je med tem napravil hitro tudi nizki počep in predklon opira tal tako, da sta kolena med rokama).
- c) drža.
3. a) izteza nog do ležne opore za rokami (iz prejšnjega giba se nogi močno suneta nazaj v ležno oporo; paziti je, da se ta opora dela ne z upognjenim, pač pa stegnjenim truplom, tako da je trup z glavo in nogami v ravni poševni črti).
- b) vsklon do spetne stoje, odročanje s palčjim položajem rok (kakor hitro smo prišli do ležne opore, moramo takoj istotako hitro, s tem da skrčimo trup do giba 2. b) in zajedno iz tega napravimo tudi vsklon do spetne stoje; roki gresta v odročanje, in sicer v palčji položaj, t. j. da je dlan obrnjena tako, da je palec zgoraj).
- c) drža.
4. a) zasuk rok v nartni položaj (roki se v zapetju zasuketa naprej v nartni [imenovan tudi hrbtni] položaj, t. j. da so roke obrnjene tako, da je dlan roke spodaj, nart [hrbet] roke pa zgoraj).
- b) priročenje, navadno priročenje, med potom se roke stisne v pest).
- c) drža.

A. J.

Zlata knjiga.

Orel brez „Zlate knjige“ ne more izhajati, ako hoče res biti in ostati Orel. V njej najde razložena vsa načela, na katerih sloni naša organizacija. „Zlata knjiga“ kaže našim Orlom pot do njihovih visokih ciljev.

Cena broš. 1 K, vez. 2 K.

Naroča se v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Trobentači.

Da so rogovi pri odsekih potrebni, to je pač vsakomur jasno. Kako dolgočasno in pusto bi bilo, ko bi kar tiho korakali po cesti. Tudi bi ne šli tako točno in s tako lahkoto, kakor če nam trobentači lajšajo pot in nas takorekoč silijo v pravi korak.

V naših vrstah se trobenje žalibog ne goji prav pridno, dasi imajo fantje veselje za to. Dokaz temu je, da ko fant le nekoliko zna, že pride na kako prireditelju »zgago« delat. — Prav je, da imajo fantje veselje do trobenja, ni pa prav, da se nobeden zanje ne briga. Zato bi moralo skrbeti okrožje, da bi imelo enega dobrega trobentača, ki bi potem po možnosti velikokrat učil druge okrožne trobentače. Seveda bi moral tudi sam dobro trobiti. Tak okrožni trobentač bi fante učil lepega in pravilnega trobenja. Ne kot n. pr. v Š. L., okrožju H., kjer imajo trobentače, ki bas istotako trobijo kot I. rog; medtem ko drugi pravilno trobijo.

Okrožni trobentač bi moral dobro poznati vse rogove. Navadno jih imamo tri vrste: I. in II. rog ter bas. I. rog trobi koračnico, II. rog spremljavo, bas pa daje obema pravi takt, ali pa, če je slab trobentač, oba nažene v tako hiter korak, da četa skoro teče. Na bas se skoro povsod polaga premalo važnosti. Opazi se pa, da brez dobrega basovega trobentača trobentanje ni prav lepo.

Trobentači naj pazijo na to, da trobijo zelo na kratko (stacato). Tisto dolgo tuljenje se silno žalostno sliši in tudi korak se pri takem trobenju veliko hitreje izgubi. Tukaj ima bas važno nalogo, da ne puha kar tjavendan, ampak le toliko, kolikor ostane pri navadnem koraku noga na tleh. Torej čisto kratko. Spremljava naj se ravna po basu.

Sedaj pa še nekaj. Stari in novi rogovi. — Zelo mučno je slišati, ako trobijo trobentači skupno s starimi in novimi rogovi. Saj se tudi ne vjema. Vendar sem že videl odseke, ki so tako trobili, in to na izletu. Okrožni trobentač bi moral na to gledati, da se pri takih prilikah strogo ločijo stari in novi rogovi. Zato naj bi imel nadzorstvo nad trobentači pri kaki večji prireditvi le okrožni trobentač dotičnega okrožja. V slučaju, da je četa zelo velika, naj nastavi okrožni trobentač trobentače med četo. Seveda tudi spredaj, posebno če ni godbe. Tudi če gre nekaj trobentačev prav zadnjih, je jako dobro radi enakega koraka. Če pridejo trobentači pred četo, kar je skoro vedno, naj bodo novi rogovi prvi, četudi je večina starih.

Okrožni trobentač bi moral imeti poseben znak. Saj imajo tudi pri topničarjih glavni trobentači rdečo, medtem ko imajo drugi črno žimo. Orlovski okrožni trobentači pa bi imeli kak drug viden znak, da ga v slučaju potrebe načelnik lahko opozori, da njegovo okrožje ne trobi dobro itd.

Da se pa tudi okrožni trobentači izpopolnijo in nauče nove koračnice, naj bi zveza prirejala vsakoletne trobentaške vaje, kamor bi imel pristop brez raz-

like vsak trobentač. Edino na ta način bi se lahko pomagalo, da bi pri vsakem nastopu dostojno trobili. Če pridejo k nastopu slabo izurjeni trobentači, naredi to na ljudi zelo slab vtis. Vse lepše pa se fantje postavijo, če so rogovi v pravih rokah. S. P. L.

Vse tiste gg. naročnike, kateri še niso poravnali naročnine za tekoče leto, prosimo vljudno, da se prav kmalu odzovejo in vpošljejo naročnino za leto 1912.

Mladeniška organizacija.

Brez te brošure ni mogoče nobenega telovadnega odseka ustanoviti, pa tudi ne ustanovljenega pravilno in uspešno voditi. „Mladeniška organizacija“ obsega poslovniki naše organizacije in natančno odgovarja na vsako vprašanje, ki se tiče uredbe, vodstva in delovanja naših odsekov.

Cena 60 v.

Naroča se v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Okrožja.

Viš. Dne 9. junija se je vršila okrožna seja na Dobrovi, pri kateri so bili zastopani vsi odseki okrožja. Dr. Kotnik je podal poročila o izvršenih revizijah, ki so se vršile 26. in 27. majnika. Nedostatki v posameznih odsekih so se sklenili kolikor mogoče kmalu popraviti. Glede podzvezine telovadbe na Vrhniki so se navzočim raztolmačila navodila Zveze. Zveza se naprosi, da v okrožju prične s podčevanjem v sabljanju.

Savinjsko okrožje — razdeljeno. Vsled prevzlike razsežnosti se je z dovoljenjem in po naročilu štajerske podzveze savinjsko okrožje razpolovilo. Dne 28. aprila t. l. so si odseki Št. Jur ob Taboru. Št. Pavel, Št. Peter in Trbovlje ustanovili novo okrožje, ki obdrži staro ime, dočim so se ostali odseki, ki so bili prej v savinjskem okrožju, strnili v novo »Celjsko okrožje«. Na ustanovnem shodu novega skrčenega savinjskega okrožja je bilo 49 Orlov imenovanih odsekov v krojih, ki so si izvolili sledeči odbor: Alojzij Stuper iz Št. Pavla, predsednik; Ivan Dimec iz Št. Petra, podpredsednik; Josip Lončarič iz Št. Jurja, tajnik; Rajmund Bratanič iz Št. Pavla, tajnikov namestnik; Karl Pečovnik iz Št. Pavla, blagajnik; Ivan Černe iz Trbovelj, načelnik; Karl Čulk iz Št. Jurja, podnačelnik. Sedež okrožja je za zdaj v Št. Pavlu, vaje in seje pa se vrše v Št. Jurju. Na shodu je odposlanec S. K. S. Z. Fran Žebot iz Maribora govoril o pomenu mladinske, zlasti orlovske organizacije, br. Ivan Černe pa je navduševal fante za pravo izobrazbo telesa v telovadnici in duha v čitalnici. Telovadcev šteje okrožje sedaj 61. Uamo, da bo tako skrčeno okrožje, ki mu je s tem delo precej olajšano, vneto izvrševalo svojo nalogo.

Odseki.

Št. Vid nad Ljubljano. Procesije na praznik sv. Rešnjega Telesa se nas je udeležilo 18 Orlov v kroju. — V seji dne 10. junija je stavil br. Krmec predlog, naj se za v telovadnico kupita sliki deželnega glavarja dr. Sustersiča in ljubljence naše mladine dr. Kreka. Predsednik župnik Zabret izjavi,

da se predlog odstopi odboru Blaž Potočnikove čitalnice, naj ga ona reši v eni prihodnjih sej. Bratje Orli, skrbimo in delujemo tudi mi na to, da si nabavijo vsi naši županski uradi, vse naše šole in telovadnice slike teh dveh naših zaslužnih mož. Kajti narod, ki ne časti svojih velikih mož, ni vreden, da jih ima. — Čast komur čast! Poslovil se je od nas v nedeljo, dne 16. junija, br. Jožef Arhar; odšel je v Solnograd, da se še bolj izobrazi v svoji mizarški stroki. Brat Arhar je bil skozi pet let navdušen Orel, nekaj časa tudi odbornik ter vnet cerkveni pevec. Na odru, kot igralec, bi se bil pa menda lahko kosal z marsikaterim gledališkim igralcem po poklicu. V lepih besedah sta se od njega poslovila v imenu Orlov in pevcev gg. predsednik Zabet in profesor Rebolj. Pisu teh vrstic je večkrat izjavil: »Bog ve kaj bi bilo z menoj, ko bi ne bil vstopil v orlovsko organizacijo.« Predno je šel, je naročil »Domoljuba«, »Bogoljuba« in »Mladost«. Na zdar in Bog s teboj! Ne pozabi, kakor doma, tako tudi v tujini lepih naših načel! Z njim je odšel tudi br. Avg. Tome; oba skupaj sta šla z orlovskimi znaki na prsih. Prinesita jih ob povratku nazaj — in nepokvarjene!

Dobrova. Dolgo smo že občutili potrebo lastne telovadnice. Pri sejah smo ugibali in razmotrivali, kje dobiti sredstev — kajti od iger ni bilo pričakovati dovolj dohodkov, ker nismo imeli lastnega odra, drugih virov pa ni bilo. Kaj torej storiti? Vrgli smo se na agitacijo — podpornih članov. To pa zato, ker je bila — in je še — lanska javna telovadba okrožja St. Vid-Vič, ki je tako lepo uspela, v celi župniji v svežem spominu. In glej, v treh mesecih smo dobili 120 podpornih članov, česar nismo nikakor pričakovali. Po inicijativi odseka se je ustanovil »Pripravljalni odbor za nabiranje gmotnih prispevkov za telovadnico«, dekliška Marijina družba je priredila par iger in dala ves dobiček v odsekovo blagajno, našli so se podporni člani, ki so darovali vsak po 100 kron — in zdaj — v treh mesecih — stoji lična telovadnica na župnijskem dvorišču. Nabavili smo si iz nabranih prispevkov še nov drog z blazino, dali bradljo prenoviti, opremili telovadnico — in vse — brez dolgov, plačali, vse do zadnjega vinarja! Ko smo telovadnico otvorili, je šinilo, kakor pomladansko solnce, živahno, sveže življenje v odsek, število redno izvršujočih članov se množi, tako da šteje danes naš odsek s podpornimi člani 147 članov. Razven teh so trije še na poskušnji, ki bodo tudi kmalu prištet redno izvršujočim članom. V zahvalo našim podpornim članom priredimo koncem avgusta javno telovadbo, na katero že danes opozarjamo. Ako bo imela tudi ta prireditev tak uspeh, kot lanska, bo kmalu stal na Dobrovi Društveni dom, kajti »Pripravljalni odbor« obstoja naprej in nabira prispevke za Dom. — Revizijo o organizatoričnem delu smo imeli dne 28. maja, ki je našla vse v redu, le to je priporočila, da pride več »Mladosti« v odsek. Zatorej, fantje, naročite vsi naše glasilo. »Mladost« se more le po članih organizacije uspešno razvijati; kdo naj to glasilo širi, če ne Orel, za katerega je pisano.

Prežganje pri Litiji. Občni zbor telovadnega odseka Orel dne 6. junija 1912. Brat predsednik otvori zborovanje in pozdravi vse navzoče. Povdarja v svojem nagovoru, da je ravno 28. maja minulo eno leto, kar obstoji odsek izobraževalnega društva omenja vesele dogodke in splošno navdušenost, ki je vladala celo leto v odseku tako v tehničnem, izobraževalnem in organizatoričnem oziru. Redovne in proste vaje so se vršile po letu na prostem, napravil se je drog, pozimi so Orli telovadili v dveh skupinah v privatnih hišah. Uprizorile so se od Orlov igre: dne 24. septembra 1911 »Urban Smukova ženitev«, 28. aprila in 5. maja »Rešitelj« in 26. maja ob priliki desetletnice mladeniške Marijine družbe »Krčmar pri zvitem rogu«; v tem oziru so se fantje marljivo učili in zelo napredovali. Pod vodstvom tajnika brata Vinka Jovan so se pevci pridno vadili cerkvene in narodne pesmi in z njimi nastopali o prireditvah, zlasti pa ob času podoknice

prevzvišenemu knezoškofu dne 4. maja. Posebno pomemben dan za Orle je bila sveta birna dne 5. maja, ko je načelnik Orla z navdušeno pesmico, ki jo je sam zložil, pozdravil Prevzvišenega. Po zimi so se vršili fantovski večeri, kjer se je razlagala »Zlata knjiga« in še marsikaj zanimivega. — Predsednik navzoče radi tega napredka pohvali in jih bodri, naj vedno imajo pred očmi vzvišene cilje orlovске organizacije, naj krepko napredujejo in čast delajo Orlom. »Mladosti« ima odsek 12. — Nato poroča brat tajnik, da ima odsek 31 rednik, 20 podpornih članov, 27 je uniformiranih, 4 trobentači. Sej je bilo skupno 8, kjer so se reševale dnevne stvari, pa tudi kaj trajno zanimivega za odsek. Odsek je imel dne 24. septembra veselico s petjem, z igro, srečolovom in dražbo kostruna, kar je prineslo čistega dobička nad 200 K; tudi dne 28. aprila in 5. maja pri uprizoritvi igre »Rešitelj« je prišlo precej za odsek. Odsek je skupno v uniformah imel sveto obhajilo dne 14. oktobra o priliki celodnevnega češčenja presvetega Rešnjega Telesa in dne 19. marca o svetem Joštu; pri teh svetih mašah so Orli v uniformi stregli; tudi procesij se je Orel udeležil. Od 28. novembra do 1. decembra je odsek poslal v Ljubljano na tečaj dva vaditelja, da se izvežbata. Izlete je imel odsek tri: v Šmartno pri Litiji dne 29. junija k otvoritvi društvenega doma, na Polico dne 20. avgusta pri ustanovitvi ondotnega Orla z 22 člani in dne 10. septembra pri blagoslovu društvenega doma v Sostrem z 18 člani. — Nato poroča blagajnik, da je bilo dohodkov 610 K in stroškov 303 K; pohvalno se mora omeniti, da je odsek izdražil popravilo ceste dne 10. junija in 28. decembra ter to prepustil blagajni, vsega skupaj so čistega zaslužili 140 K. Napravil se je začasní oder in pokril, opeka in kulise so stale nad 90 K. — Nato poroča načelnik, da je bilo vseh telovadnih ur 139, obiskovalcev telovadbe 366, odsotnost so opravičili 85. Po letu se je telovadilo na prostem pred šolo, po zimi v dveh skupinah; na Prežganjem v organistovi hiši je poučeval načelnik, na Velikem Trebeljevem pa podnačelnik. Včasih so premalo posečali telovadbo, kar se mora grajati. — Nato sledi volitev odbora, in so soglasno z vzdigo rok bili vsi prejšnji odborniki izvoljeni, le podpredsednik brat Jožef Škrli je nov izvolil. — Nato predsednik zahvali navzoče, jih bodri, naj pridno telovadijo, posebno redovne in proste vaje, da bodo mogli pri okrožni prireditvi na Vačah nastopiti; na Vrhniko dne 30. junija se odpošlje šest članov. — Nato zaključí predsednik zborovanje.

Idrija. Dne 19. maja je priredilo idrijsko okrožje Orlov pri našem odseku ob priliki svojega občnega zbora zanimivo popoldansko predavanje, kateremu so z velikim zanimanjem sledili somišljeniki, ki so se predavanja v obilnem številu udeležili. Predaval je č. g. Janko Cegnar, kaplan iz Zirov, in sicer o temi: »Socialni vpliv v družini in državi«. Temo, katero si je zbral g. govornik, je prav primerna za čase, v katerih živimo. Iz tega predavanja naj povzamem le glavne točke, ki bi bile: Veliko se spušča časopisje v to, kako naj bi se ublažile razmere v družini in državi. V tem smo vsi edini, da bi bili srečni, zato delamo in trpimo. Vsak skuša po svoje si ustvariti srečo in pri tem jik je tudi dosti takih, ki pri svojem delu pozabijo popolnoma na Boga in dušo ter delajo le za ta svet. Prvo, kar je najbolj važno za človeka, je pač dobra vzgoja. V družini, v kateri so poleg staršev tudi otroci in posli, naj bo staršev prva naloga vzgoja istih. Oče in mati naj zastavita vse moči za pravo krščansko vzgojo svojih otrok, ako hočeta, da bodo njihovi otroci lahko srečno živeli. Veliko priznanje se izkazuje človeku, ako iznajdde kakšno novost, čeprav se jih pri tem pahne lahko v bedo in nesrečo več tisoč ljudi. Vidimo pa matere iz hribov, da poskrbe za vzgojo svojih otrok veliko več, kakor pa tisti, ki stoje visoko v kakšnih državnih službah. Pred časom se je razpravljalo veliko o razporoki v državnem zboru in malo je manjkalo, da ni bil sprejet ta predlog. Vzrok razporoke je bilo nekaj

nekaj nenavadnega. V današnje čase je pa že prišla razporka od svoje veljave. Ta hiba modernega časa izhaja od tega, ker se ne priznava več Boga in s tem pa tudi polagoma izginjava prava ljubezen. Ako pa ni ljubezni, ni tudi vzgoje, kjer ni vzgoje, tam ni blaginje. Krščanski socialisti pa pravijo, da se mora začeti z dobro vzgojo najprvo v družini. Tudi šola je za to poklicana; le žal, da se obdeluje krščanski nauk le parkrat v tednu, dasi je vendar to eden najpomembnejših predmetov, s katerim se stori človeka lahko srečnega, medtem se ves drugi čas porabi za druge predmete. Šola, ki je plačana s krščanskim denarjem, bi se morala tudi vzgajati v tem duhu. Popolnoma srečen na tem svetu pa človeku ni mogoče biti, zakaj to bomo prejeli šele v večnosti, kakor bo kdo zaslužil. — Preč. g. govorniku se za krasni govor najtopleje zahvalujemo z željo, naj bi nas večkrat obiskal z enakimi predavanji.

Št. Vid pri Vipavi. Precej »Mladosti« je izšlo, ko ni bilo od nas nobenega poročila. Treba se je vendar malo ganiti ter pokazati, kako se gibljemo. Članov nas je sedaj rednik 17, podpornih 19, rednih vaj nimamo radi preobilnega dela, vendar popolnoma ne zanemarjamo telovadbe. Tudi v kroju smo že večkrat nastopili. Dne 19. marca smo imeli skupno sveto obhajilo, potem nastop pri procesiji veliko soboto zvečer. Udeležili smo se tudi pogreba braniškega načelnika ter javne telovadbe v Šturiji. Nastopili smo v špalirju pri procesiji sv. Rešnjega Telesa. Zadnji čas se je lotila članov neka malodušnost; fantje, ne obupati, z božjo pomočjo mora vse iti!

Mladeničem!

I. in II. zvezek.

Ti dve knjižici našega prevzvišenega knezoškofa spadata v roke vsakega slovenskega fanta. V njih najdete krasna navodila, kako mora slovenski mladenič živeti, da bo zdrav na duši in telesu, v ponos svojim starišem in v prid svojemu narodu!

Cena I. zvezka K 1.—, II. zvezka K 1'20.

Naroča se v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Razno.

Finžgar, Naša kri. Finžgarjeva drama je izšla sedaj v lični obliki natisnjena. Pisatelj je svoje delo, ki je in ostane naša najboljša zgodovinska drama, še izpopolnil, tako da tvori sedaj umtvor, ki mu ni mogoče ničesar prigovarjati. Tendencia je položena sedaj še bolj v dejanje samo, slog je kratek, lapidaren, vse osebe ostro izklesane, neverjetnosti (3. dejanje) odpravljene, dogodki teko še bolj naglo in živo, nepotrebne retorike ni več. To je kos slovenske zgodovine, obenem simbol trpljenja in tudi zmag našega ljudstva, slavospev naši krvi. — »Naša kri« je sedaj postala last našega ljudstva, uprizarjala se bo na odrih naših izobraževalnih društev in se bo brez vsakega dvoma tako ukoreninila kakor nobena druga. Saj je vpliv te drame neprecenljiv. Slovensko ljudstvo vidi tu upodobljeno sebe, svojo trdo in grčavo naravo, se navduši za svoje ideale, se uči samo sebe upoštevati in zaupati vase in v svojega Boga. Mladini bo vlila igra novega ognja, to je njen pomen zlasti za tiste, ki jo bodo uprizarjali. Povzdignila bo pa tudi lepčutje v najširših krogih našega naroda, estetsko izobrazbo, ki je tako potrebna, saj nam dobrih iger tako manjka! — Knjiga stane 1 K 40 vin., elegantno vezana 2 K 50 vin. in se naroča v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani. Naša društva, ki si lepih in umetniško dovršenih iger tako žele, bodo po »Naši krvi« gotovo željno posegla in tudi posamezniki si bodo radi

omislili delo, kateremu nimamo Slovenci veliko enakih, na dramatičnem polju gotovo nobenega. — Omeniti nam je še jezik, ki je tako krasen, da vsaka beseda zase užitek. To je res jezik našega ljudstva, kakor jeklo, ki se kreše ob jeklo. »Naša kri« se bo udomačila po vsej slovenski zemlji!

Mladenci na plan!

Ta drobna knjižica je za slovenskega fanta neobhodno potrebna, ker ne najde sploh nikjer drugod tako jasno in krepko označeno, kaj hočejo liberalci in kakšni so nameni socialne demokracije, kaj pa je vzor in cilj naše katoliške ljudske stranke in kako se je mora slovenska mladina okleniti!

Cena 20 v.

Zadnji dnevi poljskega kraljestva.

(Zgodovinska študija.)

Josip Logar.

(Dalje.)

Nesreča je hotela, da so se združile oni čas za Poljake najneugodnejše okoliščine, ki so istočasno delovale ter njihovo kraljestvo končale. Revolucija na Francoskem, slavohlepna, oblastna ženska na ruskem prestolu, doma pa skrajna slabost in onemoglost ki se je kazala pred vsem v pomanjkanju parlamentarne izobraženih, značajnih, poštenih politikov — to troje moramo pred vsem upoštevati, kadar govorimo o koncu poljskega kraljestva. Francoska je stopila tedaj tako v ospredje vseh dnevnih vprašanj, da je svet popolnoma pozabil Poljakov in bede ter nevarnosti, ki jim je pretela od ropoželnih Prusov in Rusov. Ti so neopaženi delali načrte, kako bi se polastili še zadnjega dela Poljske, dočim so morale druge države skrbeti, kako se bodo ubranile sovražnika, ki jim je grozil ne samo z orožjem, marveč tudi z novimi, za obstoječi red pугubnimi idejami.

Spretno pa je izrabljala ruska cesarica Katarina II. splošni strah pred francoskimi jakobinci v svoje namene. Tudi na Poljskem se že pozna delo jakobincev, zakletih sovražnikov državne oblasti, reda, kronanih glav — na severu nam preti ista nevarnost od Poljske kot na jugu od Francoske — zase in za obstanek splošnega miru delamo, ako zahtevamo na Poljskem mir, red — in če ni drugega sredstva, uničimo Poljsko, da uničimo tako tudi jakobinizem, ki nam grozi ob meji z revolucijo in vsemi njenimi žalostnimi posledicami.

To so bile sofistične pretveze, s katerimi je skušala Katarina »Velika« opravičiti svoj veliki rop pred svetom, in ki so jih istotako povdarjali tudi pruski politiki.

Častno pa je za nas Avstrijce, da so tedanji voditelji naše politike prav dobro umevali veliko važnost poljskega vprašanja in resno upoštevati nevarnost za Avstrijo, ako je neposredna soseda dveh močnih in po novih pridobitvah hlepečih držav. S ponosom nas navdaja zgodovina tistih, da Poljsko usodepolnih posvetovanj in pogajanj med Avstrijo, Rusijo in Prusijo, ko beremo, da sta Habsburžana Leopold I. in Franc II. zasledovala res pravo cesarsko politiko: Poljake obvarovati najhujše krivice, Poljsko ohraniti, okrepiti. »Nisem za delitev Poljske«, je dejal odkritosrčno cesar Franc II. nekemu Poljaku po sklenjeni rusko-pruski pogodbi leta 1793, »in se je ne udeležim; toda nahajam se sedaj v takem položaju, da ne morem za vas ničesa storiti.« Da niso bile to same prazne besede, razvidimo iz konferenc, v katerih se je avstrijska vlada pod Kaunitzovim vodstvom z vsemi

silami protivila razdelitvi Poljske. Da pa so bile Francu II. res roke vezane, kaže dovolj jasno uprav izdajavsko obnašanje Prusov v francosko-avstrijski vojski leta 1792, kakor bi se morala z večjo upravičenostjo imenovana vojna v Champagni omenjenega leta. Tudi to pot se je potrdil izrek, da ima znana prislovica o »starodavni, preizkušeni nemški zvestobi« svojo veljavo pač v nemški pesmi, nikakor pa ne v zgodovini nemškega naroda. Ko bi se bila tistega leta obnesla nemška zvestoba, bi bila že tisti čas ukročena vroča pariška kri, in Poljska bi bila rešena, ker bi bila prosta Avstrija in ohranjena francoska monarhija v zvezi z Rusiji sovražnimi državami z orožjem v roki zastopala svoje mnenej glede Poljske. In stari, izurjeni, pošteni Kaunitz je bil mož, ki bi bil v ugodnejših razmerah rešil Poljsko. Kako se mu je vnel srd, ko je zvedel, da so pruski diplomatje dosegli s Spielmannom in Cobenzlom sporazumljenje, ki je bilo za Poljsko pogubonosno. Koj se vsede in napiše Francu II. dolgo pismo, v katerem ga prosi, da ga odslovi iz službe državnega kanclerja. Hkrati graja z ostrimi besedami nasilno politiko zoper Poljsko in obžaluje, da je tudi Avstrija pod pruskim pritiskom nastopila pot, ki ji ne bo v čast in srečo. Svojega petdesetletnega slavnega delovanja ni hotel mož omadeževati ob koncu s tem, da bi bil privolil v zopetno delitev Poljske. Kaunitzov vpliv in ugled pa je bil tolik, da je bil še po sprejeti demisiji prav pogosto vprašan za svet.

Avstrija ni mogla sama braniti poljskih interesov zoper Pruse in Ruse brez Friderika Viljema II., pruskega kralja pa ni smela niti misliti na vojsko zoper Francosko, ker bi se bil v tem slučaju kralj zvezal s Francozi zoper Avstrijo — tak je bil duh v pruskem častniškem zboru v vojni leta 1792, ki naj bi bila v zvezi z Avstrijo pod nespretnim vodstvom Braunschweigovim uredila in ponirila francosko kraljestvo! Potem umevamo, da je bila Poljska pri vsem tem gibanju silno pasivna in izročena na milost in nemilost oholi Katarini II.

Ta pa je na ta način imela res »proste roke«, kakor je sama sporočila svojemu diplomatu: »Dvore hočem zaplesti v revolucijo, da dobim proste roke. Glavo si ubijam s tem, kako bi zaposlila dunajski in berolinski dvor s francoskimi zadevami; s pruskim bi že šlo, a dunajski se mi ustavlja.« Taka je bila politika te izvanredne ženske, Nemke po rodu. Tudi francosko revolucijo, ki jo je sicer kot absolutna monarhinja iz dna srca sovražila, je spretno porabila kot uspešno sredstvo, da zagospoduje po Poljskem.

Sicer pa je bila v resnici že vladarica v nesrečnem poljskem kraljestvu. Žalostna, sramotna je povest, kako so dali Poljaki povod, da so prišli popolnoma pod ruski vpliv, tisti Poljaki, ki so bili toliko časa strah divjim ruskim četam, ki so imeli na ruskem dvoru svoj čas tako moč. Še žalostnejši in sramotnejši je konec te povesti. Upravičeno je očitel poslanec državnega zbora v Grodnem leta 1793 Stanislaw Poniatovskemu: »Gospod, poslušajte me! Narod govori iz mojih ust, in potomci naj sodojijo med menoj in med vami. Celo veliko, lepo, močno ljudstvo je zatonilo po vaši krivdi v politično smrt. Kar je začela razkošnost, razuzdanost, podkupljivost vaših prednikov, to je dopolnila vaša slabost. Čemu ste se poganjali za krono, če niste mogli nositi njene teže? Sovražniki domovine se niso zmotili v Vas, ko ste se usilili narodu za kralja; namen so dosegli. Naši vojaki so se hoteli bojevati in vi ste med ženskami solze pretakali. Ne solze, ampak dejanja rešijo čast in zagotovo srečo dežela. Z lepimi besedami in nepotizmom se narod ne vlada. (Priznan zgodovinar trdi, da je bila rodovina Stanislaw Poniatovskega zanj poguba, ker ga je spravila na beraško palico in tako pod oblast kajpak radodarne pa bogate Katarine II. Gabijo se nam tista nizkočna pogajanja z ruskim poslancom za denarno pomoč.) Bi-li se bil kdo drznil pod Sobieskim, norčevati se iz Poljakov? Postali smo v sramoto narodom. Po Vaši slabosti se je ukoreni-

nila nesloga v kraljestvu; Vaša samostojnost, Vaša srčnost bi jo bila lahko odpravila. Srce poljskega naroda je bilo v Vaši roki; Vi ste ga zavrgli kot otrok igračo. Gorje kraljem, ki se tako pregrešeli! Čas, ki piše nepristransko zgodovino kraljev — Markov Avrellov in Surdanapalov, bo govoril o Vas resnico in Vam odkazal mesto v galeriji Vaših oseb.« Trpke, a tako upravičene besede! Saj je vendar pisal Stanislaw Poniatovski, kralj lepega poljskega kraljestva, Katarini tako klečeplazno, nevredno kronanega suverena v času, ko bi bil mogel uprav kraljevsko, odločno in junaško nastopiti v zavesti, da bi se vsa Poljska vzdignila na prvi njegov poziv: »Brez vsake dolgovčnosti in pretiravanja, ki se ne strinja z mojim značajem ne z mojim sedanjim položajem, se Vam hočem prostodušno izraziti; saj ste vendar Vi, kateri pišem. Berite torej, prosim, dobrohotno moje vrstice. Vi hočete imeti na Poljskem vpliv in pravico, da smejo Vaše čete brez težav in ovir čez Poljsko, kadarkoli se bodele vojskovali z Evropo ali s Turkom; mi pa hočemo biti zavarovani pred večnimi revolucijami, ki nujno slede vsakemu interregnu, vabijo sosedo v deželo, nas same pa oborožujejo enega proti drugemu. Vrhtega potrebujemo boljše vlade nego dosedanje. Glejte, sedaj je prišel pravi trenotek, da oboje združimo. Dajte nam svojega nečaka, velikega kneza Konstantina za mojega naslednika. Večna zaveza naj združuje obe državi... Vaše veličanstvo ne potrebuje sicer nobene sveta in pride samo do primerne načrta, toda nujno Vas prosim, blagovolite me poslušati in moj položaj upoštevati... Se enkrat, ne odrecite mi silne prošnje, zarotim Vas. Oprostite, madame, ako je moje pisanje brez vsake umetnosti; dovoljujem si upati, da Vas ne bo žalila moja odkritosrčnost... Ničesa bolj ne želim na svetu, kot da bi se vedno imenoval Vašega cesarskega veličanstva dober brat, prijatelj in sosed. — Stanislaw, kralj.« Tako pač ne piše kralj sebi enakemu. Pa ne samo v pismih do Katarine, tudi v javnosti, v državnem zboru 17. julija 1742. leta je pokazal Stanislaw to svoje brezmejno hlapčevstvo, nizkost. Omenjenega dne je završalo med poslanci vsled poniževalnih zahtev ruskega podkonsula Sieversa; a po milosti Katarine II. kronani Stanislaw jih je tolažil in miril in predlagal, državni zbor se naj uda brezpogojno velikodušnosti in dobroti carice Katarine, naj nji prepusti odločitev in usodo Poljske; hkrati ji naj potoži neizmerno gorje, katero tlači narod, ki mu je vendar ona sama milostna zaveznica. »Ko je Moskva gorela leta 1812, je vprašal car Aleksander I. polkovnika Michanda, ki je prinesel carju to žalostno vest in pojasnil, da bi bila strta ruska armada in sveta Rusija v skrajni nevarnosti, ako bi bili Moskvo branili, ni-li ta predaja svete, starodavne stolice uničila duha v armadi. »Sire,« odvrne polkovnik, »srce mi krvavi, a moram Vam povedati: prihajam od armade, ki je vsa, počeni od poveljnikov pa do prostakov, in strašni negotovosti.« — »Govorite, govorite popolnoma odkrito!« — »Vse se boji, da se ne bi odločilo Vaše veličanstvo iz same dobrote in usmiljenja skleniti mir.« — »Polkovnik,« odgovori car, ki ga je upepeljena Moskva usolzila, »povejte mojim junakom: ko nimam nobenega vojaka več, tedaj se postavim na čelo plemičev in svojih kmetov. In ako je zapisano, da mora moja dinastija prenehati vladati, tedaj si pustim brado rasti do tu (pri tem se car udari na prsa); v Sibiriji se hočem preživljati s krompirjem, predno podpišem svoje ime v sramoto svoje domovine in svojih podanikov.«

V Stanislawu Poniatovskem ni bilo tega duha. Da si ohrani krono, naklonjenost caričino, je pogubil narod. Katarina II. je dobro poznala svoje dvorjane, katerim je delila vsled njihovih lastnosti, zunanosti in Stanislaw je bil baje najfinejši in najlepši kavalir svojega časa — odlikovanja, časti, denar. Najmanj se je zmotila, ko je Stanislaw položila poljsko krono na glavo. Laskanju, dvorljivosti in ljubeznjivosti privajeni plemič je ostal tudi kot poljski kralj v svoji nečastni vlogi, tembolj, ker

se ni zavedal, kje ima tudi čednost hvaležnosti svoje naravne meje.

Preizkušena političnega voditelja ni imela Poljska tedaj, ko se je šlo za njen obstanek — tudi to je bil eden izmed velikih vzrokov njenega padca. Da, ko bi voditelje sodili po sveti navdušenosti za narodno stvar, po izredno dovršenih in učinkovitih govorih, po teatraličnih nastopih — takih se ni manjkalo Poljakom nikdar. Treba samo spomniti na prizore v državnem zboru, ko je bila sprejeta majeva ustava iz leta 1791.

Vendar — navdušeno množico mora znati oni, ki jo pridobi z ganljivim govorom za svojo idejo, tudi smotreno voditi do te ideje; sicer je govornik, a tudi ne več kot govornik.

Enotnega, smotrnega dela v najodločnejšem trenutku na Poljskem ni bilo. In ko je ob dvanajsti — po dvanajsti uri nastopil Kosciuszko v tem smislu, je bilo že prepozno: zamujeno se ni dalo več popraviti. In zamujene niso bile malenkosti. Poljska je bila preplavljena z ruskimi in pruskimi discipliniranimi četami, novoizvoljeni diktator Kosciuszko pa je mogel mnoge svoje oddelke oborožiti le s kosami. Ni bilo pušk, ne smodnika, ne denarja, ne kredita kajpada ...

Poljska je nudila oni čas sliko zbegane črede ovac, ki se zaleti sedaj sem sedaj tja, ker ji manjka močne vodeče roke.

Nahajala se je v prijetnem položaju, da sta se polegovala za njeno prijateljstvo dva močna tekmeča, Prusi in Rusi. O poštenih namenih Avstrije so morali biti prepričani. Jožef II. je slovesno zagotovil, da ne bode zanaprej Poljska niti enega grma izgubila. Katarina II. ni mislila še tedaj na drugo delitev Poljske. Saj je morala leta 1788 skrbeti, da je niso premnogi sovražniki popolnoma užugali. Turčija ji je napovedala vojsko. Gustav III. je oborožil svoje Švede zoper njo, o Prusih je bila carica iz Dunaja poučena, da hočejo njeno moč s pomočjo Poljakov zmanjšati; Angleži, ki so že dolgo nemirno gledali, kako se bogati Rusija s turškimi provincijami, so bili itak že pripravljeni, stopiti s Prusijo v zvezo zoper vedno rastočo rusko moč. Pitt sam je prigovarjal Poljaku Oginskemu, naj stopi Poljska v zvezo s Prusijo, četudi bi morala Poljska žrtvovati Gdansk in Torun. Naj pa pri tem Poljaki ne pozabijo na preveliko korist, ki jo bodo imeli po končani pogodbi od trgovinske zveze z Angleško in Holandsko.

Katarina II. je imela na Poljskem tudi močno stranko zase. In tako se je zgodilo, da se je vnel na Poljskem strasten boj strank, s katero državo se naj Poljaki združijo.

Med tem je sklenila Katarina mir s Turki in Švedi. Pruskega kralja Friderika Viljema II. je kmalu pridobila za svoje načrte, novo delitev Poljske. Misel na drugo delitev se je porodila v glavi Potemkinovi, moža, ki je za umevanje Katarinine dobe na Ruskem bil velevažna oseba.

Najugodnejši, a tudi zadnji čas, da si Poljska opomore, je bil tu, a Poljaki ga niso umeli, deloma ga niso mogli porabiti. In tista podkupljivost, ki omadežuje poljsko plemstvo skoro po vseh dobah njihovega propada, se je pokazala tudi v zadnjem času v vsi svoji ostopustnosti. Poljaki sami so podpisali l. 1793. rusko-poljsko pogodbo — svojo smrtno obsodbo. Kako je bilo to mogoče? Zelo lahko, enostavno in po najnižji ceni. Sievers, ruski prokonzul na Poljskem, v prejšnji dobi Stanislavov prijatelj, je dobro poznal poljsko šiahto. Vedel je, da je poljski plemič volil za ruski zlat tistega za svojega kralja, ki ga je hotela Katarina II. Znano mu je bilo, da je veljal glas za radomsko konfederacijo petdeset, petnajst, redkokedaj trideset ruskih zlatov pri poljskem plemiču. Isto sredstvo je delovalo tudi za njegovo nalogo. S trinidesetdeset proti dvajsetim glasovom je sprejel poljski državni zbor zahtevo Katarine, »oprostiti od pretečega zapeljevanja in nasilstva vse (poljske) dežele in mesta, ki so bila nekdanj ruska, ki so bila

ustanovljena in obljubena z Rusom sorodnim narodom in imajo z Rusi eno in isto vero».

Govorilo se je kajpada to pot mnogo in prav pristrčno zoper to veleizdajavsko pogodbo. Celo podkupljivost so očitali eden drugemu v zbornici. Gospodje so pač hoteli sloveti v svoj in prihodnji dobi kot iskreni narodnjaki in patriotje, a obenem izpolniti plačano dolžnost.

Francozi, ki so zagotavljali Poljake vedno svojih simpatij, jim delali najlepše upe, a jih v odločnem trenutku redno pozabljali, so tako-le o tem žalostnem činu pisali: »Torej je gotov veliki, nezaslišani rop, ki so ga izvršili nad poljsko republiko. Pogodba, ki ga dela svetega, je bila podpisana 23. julija, in državni zbor jo je odobril. Pozni rodovi se bodo čudili, da se je mogel narod, slaven nekdanj po svoji odločnosti in po svojem domoljubju, tako globoko ponižati in podpisati zahteve, ki jih je stavil smeli poslanec, naj se odpovedo lastni zemlji.«

Gotovo ni manjkalo med Poljaki narodnih, nesebičnih mož, ki so hoteli in tudi v resnici žrtvovali vse za nesrečno domovino. Toda, kar smo že povedali: s samo navdušenostjo, s samo požrtvovalnostjo je domovini v tako težkih dneh malo pomagano. Zanimalo bo tega ali onega, kako so sodili v Poljskih Turki, ki so imeli podoben strah pred ekspanzivno politiko Katarine II. in se želeli skupno s Prusi in Poljaki vojskovati zoper Rusijo. Tozadevna pogajanja pa niso imela nikakega uspeha. Moruzzi, ki so mu bile kot organu ruskega zunanega ministrstva znani turški nazori glede Poljakov, je obrazložil Oginskemu, kateri je pričakoval od Turkov in Francozov rešitve svoje domovine, mnenje turške vlade tako-le: Turki spoštujejo in občudujejo junaka Kosciuszka. Ta je bog, poslan Poljakom v rešitev. Graja pa Poljake, ker si niso izbrali tisti čas sposobnejšega moža za carigradskega poslanca. Bahač, ki je bil tedaj poslanec v Carigradu, je potoval eno leto iz Varšave v turško prestolico, pripeljal s seboj več sto ljudi nepotrebnega spremstva, razvijal uprav azijsko razkošje, užalil s svojim napuhom vse turške magnate ter povzročil vrh vsega tega turški vladi škode za tri milijone pijastrov. Turki niso mogli dobiti na ta način najboljših pojmov o Poljskih. Veliko napako so zakrivali Poljaki s tem, da niso sklenili zveze s Prusko, z Angleško in Holandsko. Dansko in Torun bi bili morali odstopiti — rekompensacije bi jim ne bilo manjkalo. Kar bi bili potem diplomacije dosegli v zvezi z drugimi, to in še svoje kraljestvo povrh so izgubili osamljeni v uničujoči vojski. Z malenkostnimi, z domačimi prepri so zamudili najboljšo priliko. Med tem je Katarina II. sklenila mir s Švedi, prisilila Turčijo k miru in hitro premenila Friderika Viljema II. v mnenju, ki se je dotlej resno potegoval za ohranitev in ukrepitev Poljske. Poljaki bi bili morali divjan vsaj informirati, predno so se sami na svojo pest, računajoč na samo navdušenost in bojaželjnost neizurjenih čet, spustili v tako nevarno vojsko s Prusi in Rusi. Ko bi se bili z divanom dogovorili glede skupnega načrta, sredstev, načina, bi bilo najbrž danes lice evropsko nekaj drugačno. Sicer je zelo na mestu beseda francoskega poslanca: »Za Poljake treba vse storiti — toda brez Poljakov.«

Prej v najugodnejšem času nčesar — ko so pa bili namah popolnoma v oblasti premetene Katarine, tedaj pa so hoteli izvršiti vse naenkrat, in to v najneugodnejšem času. Kosciuszko naj bi to izvedel.

In res je bil Kosciuszko po svojih zmožnostih in lastnostih edini mož, od katerega so smeli pričakovati rešitve. Nesebičen, ponižen, skromen, ljudomil in izvanredno nadarjen — čednosti, ki niso ravno prepogostokrat združene v eni in isti osebi. Amerikanci, katerim je pomagal v njih bojih z Angleži, so ga visoko cenili vsled njegove strateške spretnosti, Rusom je večkrat — zlasti pri Dubijenci — vsilil strah in spoštovanje do svoje osebe, kar se je izkazalo v njegovem jetništvu — vsi pa, ki so ga

spoznali, so mu ohranili vedno prijateljstvo. Na vojake je imel nenavaden vpliv: da je bil le on pri njih, pa so vse prenesli in storili.

Z doma reven ni nikdar hlepel po bogastvu. Neka gospa mu je ponudila v dar svoje posestje in 20.000 letnih dohodkov. Kosciuszko se je kratko zahvalil in ostal reven. Podporo, s katero sta ga hoteli dve dami rešiti vsakdanjih skrbi, je odklonil za svojo osebo in sprejel le za patrijotične namene.

Prijatelji, ki so ga poznali od mladosti, pripovedujejo, da je bil vedno tih, samotni, sam zase, dokler je hodil v šolo; govoril je vrlo malo, a to nenavadno gotovo in odločno, najraje in pred vsem se je bavil z matematiko in zgodovino, in v geografiji je kazal že tedaj svojo izvanredno moč. Podobno pripovedujejo tudi o Napoleonu.

Kosciuszko je koj izprevidel, česa treba pred vsem v tem nevarnem času: mirne, trezne, pametne priprave za vojko, ki bo dolgo trajala — ali bi vsaj morala dolgo trajati; in druga še bolj umestna in potrebna stvar: pridobiti tudi dosedaj teptane delavske stanove, tlačane, da se odzovejo z veseljem in s požrtvovalnostjo klicu v boj za domovino. Velika ideja — opreti na ljudstvo rešitev domovine. Ljudstvo in zlasti ravnokar osvobodeno tlačanstva in suženjstva, ne omaga z lepa. Če se zbudi cel narod, potem ni odločitev v eni sami nesrečni vojski, dočim pa pomeni ena poražena armada regularnega vojaštva izgubo svobode. In ko bi tudi sovražnik zmagoval v manjših bitkah, bi bila vsaka zmaga zanj tudi izguba. Amerikanska svoboda je bila priborjena, ker se je narod vzdignil. Francoska provincija Vendée nam kaže s svojimi čudovitimi uspehi, s katerimi so spravili revolucionarno gibanje v skrajno nevarnost, iz katere je rešil mlado republiko le Napoleon, kaj premore narod, kaj bi bil dosegel petnajstmilijonski poljski narod, ako bi bila obveljala velika ideja ženinjalnega Kosciuszka, velikega učenca slavnega Washingtona. Potem bi ne bile Macijejovice odločile usode Poljske za vedno.

Kosciuszko je opominjal rojake, naj se ne prenačijo v tako važni zadevi. Varšava ali Krakovo še ni cela poljska domovina. Prenagljena lokalna vstaja mora imeti hude posledice. Sam je odpotoval nemudoma v Pariz, da bi pridobil Francoze za poljsko stvar. Minister Lebrun je bil sicer sila prijazni in zavzet za Kosciuszkov načrt, a Kosciuszko ni dosegel pri slovanofilih Francozih ničesa. Ta prevara in skušnja je tako na junaka vplivala, da je sodil odslej Francoze čisto drugače, nego oni, ki so gradili zlate gradove na domnevane simpatije Francozov do Poljakov. Tudi Napoleonu ni nikdar zaupal. Ko je prišel v važnih diplomatičnih poslih iz Amerike, kjer je dolgo časa živel kot pregnanec,

v Pariz, so ga Francozi obsipavali s slavo in — praznimi nadami. Junak pa je ostal hladen do vseh, najbolj pa do Napoleona. Mnogo sta se trudila in kosala car Aleksander I. in Napoleon za časa svojih preprirov, kdo bo pridobil in pritegnil Kosciuszka na svojo stran. Velike stvari mu je obetal Napoleon, da bode storil Poljsko zopet srečno in mogočno; zahteval je od Kosciuszka le, naj podpiše njegovo proklamacijo na Poljake. Toda garancij, ki jih je zahteval previdni Kosciuszko od Napoleona, ta ni hotel dati nikakih. Kosciuszko je zato odrekel svoj podpis. In kljub temu je izšla omenjena proklamacija z zlorabljenim Kosciuszkovim imenom. Da se niso smeli Poljaki zanašati na Napoleona, jim je ta sam jasno povedal, ko je odgovoril Oginskemu na prošnjo, naj oživi poljsko kraljestvo in naj si zasluži tako naslov »oče zatiranih:« Poljaki naj ne pričakujejo pomoči od zunaj, naj se oborože, naj vznemirjajo Ruse in naj vzbude narod v srcu dežele. Narod, ki ga zatira sosedno ljudstvo, se more le z orožjem v roki zopet dvigniti. Vse lepe besede, s katerimi jih pitajo, ne bodo obrodile nikakega sadu. (Dalje prih.)

Diplome.

Vsak redni in podporni član Orla mora biti ponosen na umetniško izdelane diplome, ki jih je Z. O. založila. Diploma Z. O. bo v kras sleherni hiši, kjer imajo Orla! Zato je dolžnost vsakega Orla, ki kaj da na svojo organizacijo, da naroči diplomu.

Cena 2 K.

(Naroče se pri Ludoviku Tomažiču v Katoliški Tiskarni)

„Mladost“.

Se danes niso vsi Orla na „Mladost“ naročeni, kakor bi morali biti. Kdor pa nima in redno ne bere „Mladosti“, ta je suha veja na našem drevesu. Zato agitirajte, da vsak Orel „Mladost“ naroči in jo tudi pridno proučuje. „Mladost“ ohranja pravega duha in neti navdušenost v naših vrstah.

Stane na leto 2 K.

Ustanovljeno 1867. Manufakturna trgovina Ustanovljeno 1867.

Franc Regorschek-ov naslednik

AVGUST JAGODIČ

Ljubljana, Stritarjeva ulica šte. 3.

Zalagatelj za orlovske telovadne srajce in predpisane žnore za kroje. Obenem priporoča trdka častiti duhovščini veliko zalogo sukna in pristnega platna za cerkvene oprave.

Odgovorni urednik: Franc Terseglav, Ljubljana.

Lastnik in izdajatelj: Konzorcij lista »Mladost«.

Tisk »Katoliške tiskarne« v Ljubljani